

واحد علوم پزشکی ایران

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران (دانشکده بهداشت)

با همکاری جهاد دانشگاهی واحد علوم پزشکی ایران

پایان نامه برای اخذ دوره MPH

موضوع:

Fibromyalgia Impact اعتبار سنجی ترجمه فارسی پرسشنامه
Questionnaire

استاد راهنما:

دکتر عفت السادات مرقاتی خویی

معاونت دانشجویی و فرهنگی
فصل اول

اساتید مشاور:

دکتر علی بیداری

دکتر حمیدرضا برادران

دکتر محمودرضا گوهری

نگارش:

دکتر محمد فرزاد محبت

۱۰ / ۸ / ۱۳۸۹

۱۴۴۷۶۹

تقدیم به به استاد بزرگ سرکار خانم دکتر خویی که الفبای
تحقیق را به من یاد داد

تقدیم به استاد عزیز جناب آقای دکتر بیداری که معلم
علم و اخلاق من ابتدای شروع پزشکی بودند

خلاصه پایان نامه:

اعتبارسنجی ترجمه‌ی فارسی پرسشنامه (FIQ) Fibromyalgia Impact Questionnaire

سابقه و هدف:

سندرم فیبرومیالژی بیماری مزمنی است که با درد، خستگی، ضعف، افسردگی و اختلال خواب مشخص می‌شود. این بیماری بیشتر در زنان و در سنین بین ۲۰ تا ۵۰ سال مشاهده می‌گردد. با توجه به شدت بیماری و طول مدت آن ابتلا به این سندرم می‌تواند موجب اختلال در اعمال روزانه خانواده‌ها شود و سلامت خانواده را مورد تهدید قرار دهد.

به همین دلیل پرسشنامه (FIQ) Fibromyalgia Impact Questionnaire توسط محققین دانشگاه اورگون آمریکا با هدف اندازه‌گیری شدت بیماری در طول زندگی فرد مبتلا و ارزیابی نتایج ناشی از مداخلات مختلف درمانی طراحی شده است و تا به حال به زبان‌های مختلفی ترجمه و مورد استفاده قرار گرفته است.

با توجه به اهداف فوق پرسشنامه جهت ترجمه و اعتبارسنجی به زبان فارسی انتخاب شد.

مواد و روش‌ها:

ابتدا پرسشنامه‌ی (FIQ) Fibromyalgia Impact Questionnaire به زبان فارسی ترجمه و آداپتاسیون فرهنگی صورت گرفت و سپس پرسشنامه فوق همراه با دو پرسشنامه افسردگی (Beck) و سلامت (SF-36) در اختیار ۳۰ بیمار مبتلا به سندرم فیبرومیالژی که بیماری آنان توسط متخصص روماتولوژی براساس مشخصه‌های انجمن روماتولوژی آمریکا (ACR) تأیید شده بود، قرار گرفت. یک هفته بعد (FIQ) مجدداً توسط بیماران تکمیل شد.

یافته‌ها:

پایایی آزمون - آزمون مجدد ۰/۸۱ و ثبات درونی پرسشنامه ۰/۸۰ بود که هر دو با ارزش می‌باشند. ارتباط بین پرسشنامه (FIQ) و SF-36 حدود ۰/۵۷ بود که با وجود پایین بودن از لحاظ آماری دارای ارزش است. و همچنین ارتباط بین پرسشنامه (FIQ) و آیتم‌های مرتبط در پرسشنامه افسردگی Beck حدود ۰/۸۹ است که از لحاظ آماری دارای ارزش می‌باشد.

نتیجه‌گیری:

با توجه به یافته‌های بدست آمده ترجمه فارسی پرسشنامه Fibromyalgia Impact Questionnaire (FIQ) در رابطه با بررسی وضعیت سلامت بیماران مبتلا به سندرم فیبرومیالژی در ایران قابل قبول است.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول - بیان مسئله
۲	مقدمه
۷	اهداف و فرضیات
۸	تعریف مفاهیم و واژه ها
۱۰	تعریف علمی و عملی متغیرها
	فصل دوم
۱۲	چهارچوب پنداشتی
۱۳	مقدمه
۱۵	پرسشنامه چیست؟
۲۰	روایی چیست؟
۲۱	سندرم فیبرومیالژی چیست؟
۲۸	نگاهی به تاریخچه FIQ
۳۱	چگونه پرسشنامه را ارزیابی کنیم؟
۳۵	مروری بر مطالعات

صفحه	عنوان
۶۲	هدف ویژه شماره سه
	فصل پنجم
۶۷	بحث و نتیجه گیری
۶۸	مقدمه
۶۸	وضعیت دموگرافیک شرکت کنندگان
۶۹	میانگین نمره به دست آمده
۷۰	ثبات درونی پرسشنامه
۷۱	ارتباطات بین آزمون - آزمون مجدد
۷۳	ارتباط بین پرسشنامه FIQ و سایر پرسشنامه ها
۷۴	چه مشکلاتی در رابطه با پرسشنامه وجود دارد؟
۷۶	نتیجه گیری
۷۷	منابع انگلیسی و فارسی
۸۲	ضمائم

فصل سوم

۴۱	مروری بر متدولوژی مطالعات
۴۲	مقدمه
۴۴	انتخاب بیماران و جامعه مورد پژوهش
۴۶	روایی پرسشنامه
۴۷	انجام آزمون مجدد
۴۸	روش انجام مطالعه
۵۱	طریقه انجام آزمون
۵۳	روش تجزیه و تحلیل اطلاعات
۵۴	ملاحظات اخلاقی

فصل چهارم

۵۶	آنالیز مطالعه
۵۷	مقدمه
۵۷	مشخصات دموگرافیک شرکت کنندگان
۵۹	میانگین نمره به دست آمده
۶۰	هدف ویژه شماره یک
۶۱	هدف ویژه شماره دو

اعتبار سنجی ترجمه فارسی

پرسشنامه Fibromyalgia Impact Questionnaire

فصل اول

بیان مسئلہ

مقدمه

یکی از تلاش‌های مهم انسان کشف علت بیماری و کاهش ناتوانی‌های ناشی از آن بوده است. به همین علت علاوه بر تشخیص علائم بالینی به تدریج علم به سمت راهکارهای کلینی مبتنی بر شواهد حرکت کرده است تا بتواند راه حل‌های موثرتری جهت تشخیص و درمان بیماری‌ها به دست آورد.

در این میان می‌توان به بیماری‌هایی اشاره کرد که علی‌رغم پیشرفت علم پزشکی و با وجود ایجاد ناتوانی در بیمار، از لحاظ بالینی علامت مشخصه‌ای ندارند و یافته‌های آزمایشگاهی هم کمکی به تشخیص بیماری نمی‌کنند. یکی از این بیماری‌ها سندرم فیبرومیالژی است که علی‌رغم گستردگی و شیوع نسبتاً بالای آن که حدود ۵٪ افراد جامعه می‌باشد^(۱) هنوز راه حل‌های نهایی و دقیق جهت تشخیص بیماری وجود ندارد. این خود باعث دشواری کاربرد استراتژی‌های پیشگیری، تشخیص زود هنگام و اعمال درمان‌ها و مداخلات اثربخش می‌گردد.

انجمن فیبرومیالژی در سال ۱۹۸۰ شاخص‌هایی تدوین کرد که بر اساس آن تشخیص سندرم فیبرومیالژی مورد تایید قرار گرفت. اساس این تشخیص‌ها بر

روی نقاط دردناک مشخص بر روی بدن در اثر فشار (TPS) مشخص شد است.^(۳)

پرسشنامه (Fibromyalgia Impact Questionnaire) FIQ توسط محققین دانشگاه اورگون آمریکا جهت کمک به درمان بیماران و تشخیص سیر بیماری در سال ۱۹۹۷ طراحی شد و هم اکنون یکی از معتبرترین پرسشنامه های سندرم فیبرومیالژی ها می باشد و تا به حال به حدود ۱۶ زبان زنده دنیا ترجمه شده است.^(۵)

بیان مسئله:

سندرم فیبرومیالژی بیماری شایعی است که با درد ، خشکی ، پارسستی ، اختلال خواب ، خستگی پذیری زیاد و افسردگی مشخص می شود . شیوع این بیماری در کشورهای غربی حدود ۴/۳٪ زنان است. زنان بیشتر از مردان به این بیماری مبتلا میشوند. و بیشتر بیماران بین ۳۰ تا ۵۰ سال سن دارند. این بیماری سیر متغیری داشته و تنها حدود ۲۵٪ تا ۳۵٪ بیماران بهبود می یابند. شدت علائم بیماری در افراد مختلف متفاوت است ولی حدود ۵۰٪ بیماران از افسردگی رنج می برند . ۵۰٪ بیماران اختلال شغل پیدا می کنند که از این میان

۱۵٪ شغل خود را از دست می دهند و نیاز به حمایت‌های اجتماعی و خانوادگی برای ادامه زندگی دارند. (۲۰۱)

با توجه به شیوع بالا، گستردگی علائم و مزمن بودن بیماری، این اختلال می تواند موجب ازکارافتادگی بیمار شود. همچنین با توجه به اینکه اغلب مبتلایان را زنان در سنین باروری تشکیل می دهند، این بیماری می تواند موجب اختلال در اعمال روزانه خانواده ها شود، به روابط خانواده ضربه وارد کند، سلامت خانواده را عموماً "تهدید نماید". از همین رو در کشور آمریکا مراکز حمایتی جهت مبتلایان به این سندرم در شهرهای مختلف تشکیل شده است و از طریق سایتهای مختلف اینترنتی راهنماییهای لازم در اختیار بیماران قرار میگیرد. (۸۷)

با توجه به شیوع بالای سندرم فیبرومیالژی جامعه پزشکی نیاز روز افزونی به دانسته های جدید در مورد بیماری دارد، از همین رو وجود یک ابزار معتبر در جهت بررسی وضعیت، پیشرفت و عوارض ناشی از بیماری در مبتلایان به سندرم فیبرومیالژی، لازم میباشد. همچنین جهت پیشگیری، برنامه ریزی و مقایسه عوارض بیماری در کشور ما در مقایسه با دیگر کشورها نیاز به یک ابزار معتبر را اجتناب ناپذیر می کند.

با توجه به مسائل فوق نیاز به ابزاری وجود دارد که بتوان شدت هر کدام از علائم و میزان ازکارافتادگی بیماران را سنجید تا بتوان راه حل منطقی جهت حل مشکل بیماران مبتلا پیدا نمود .

به همین علت پرسشنامه Fibromyalgia Impact Questionnaire که یک پرسشنامه معتبر در این زمینه می باشد ، با اهداف کاربردی زیرترجمه و جهت اعتبار سنجی انتخاب شده است .

(۱) استفاده جهت ارزیابی بیماران

(۲) اندازه گیری شدت بیماری در طول زندگی فرد مبتلا

(۳) اندازه گیری میزان از کار افتادگی بیمار در طول زندگی

(۴) ارزیابی نتایج ناشی از مداخلات دارویی ، تمرینات ورزشی و روانشناسانه

و برنامه های درمانی چند منظوره جهت بهرترنمودن وضعیت بیماران^(۵)

اهداف و فرضیات :

۱۰- اهداف و فرضیات (OBJECTIVES & HYPOTHESES) :

الف - اهداف کلی طرح (GENERAL OBJECTIVES):

تعیین اعتبار پرسشنامه Fibromyalgia Impact Questionnaire بیماران

مراجعه کننده به بخش روماتولوژی بیمارستان حضرت رسول و کلینیک

خصوصی روماتولوژی- کلینیک چندتخصصی درد جهاددانشگاهی واحد علوم

پزشکی ایران

ب - اهداف ویژه (SPECIFIC OBJECTIVES) :

(۱) تعیین روایی همزمان Concurrent Validity پرسشنامه FIQ در بیماران

الف - مقایسه روایی ابزار با پرسشنامه (Beck) اعتبار سنجی شده به زبان

فارسی (۲۹)

ب - مقایسه روایی ابزار با پرسشنامه کیفیت زندگی (sf-36) Quality of Life

اعتبار سنجی شده به زبان فارسی (۳۰)

(۲) تعیین ثبات درونی Internal Consistency پرسشنامه FIQ در بیماران مورد

مطالعه

۳) تعیین پایایی آزمون مجدد test-retest در مبتلایان به سندرم فیبرومیالژی

شرکت کننده در آزمون

۴) طراحی پرسشنامه Fibromyalgia Impact Questionnaire ترجمه شده به

زبان فارسی جهت استفاده بیماران مبتلا به فیبرومیالژی

ج- سئوالات و فرضیات (HYPOTHESIS/RESEARCH QUESTIONS):

- روایی محتویات پرسشنامه در ایران چگونه است؟
- پایایی آزمون مجدد چگونه است؟
- ثبات درونی مربوط به آیتم های مختلف پرسشنامه چگونه است؟

تعریف مفاهیم و واژه ها:

۱) اعتبار سنجی Validity

تعریف نظری: فرایندی است که طی آن اعتبار و منزلت علمی و پژوهشی یا

آموزشی یک نظام یا عملکرد از طرف هیئت ارزیابی کننده با توجه به

استانداردهای تعیین شده آن نظام اعطا می شود. (۲۷)

ب- تعریف عملی: استفاده از پرسشنامه و تستهای آماری جهت بدست آوردن

اعتبار

۲) فیبرومیالژی :

تعریف نظری: سندرم شایعی است که با دردمنتشر و مزمن بدن، احساس خستگی، افسردگی و کاهش انرژی می‌باشد. اتیولوژی این بیماری هنوز به طور کامل مشخص نیست و تشخیص این بیماری بر پایه تعریف کالج روماتولوژی آمریکا بر اساس تشخیص نقاط حساس به درد بر روی بدن (۱۹۹۰) می‌باشد. (۶۱)

تعریف عملی : مانند نظری

۳) پرسشنامه :

تعریف نظری : ابزاری است علمی برای اندازه گیری و جمع آوری نوع خاصی از اطلاعات که بر اساس منطق علمی آن را به سه مرحله تجسس ، توصیف و اعتبار تفسیر می کنیم. (۲۸ و ۳۱)

تعریف عملی : مانند نظری

۴) Fibromyalgia Impact Questionnaire

تعریف نظری : پرسشنامه ای است که توسط محققین دانشگاه اورگون آمریکا در سال (۱۹۷۷) جهت سنجش شدت بیماری و وضعیت سلامت مبتلایان به فیبرومیالژی تهیه شده است. (۵)

تعریف عملی : مانند تعریف نظری

تعریف علمی و عملی متغیرها :

ب- متغیرها:

متغیرها

(۱) سن: میزان سالهای زندگی فرد بر اساس اظهار نظر خود فرد.

(۲) جنس: بر اساس فنوتیپ فرد بیمار .

(۳) اختلالات فیزیکی

الف- توان خرید کردن: قدرت فرد بیمار جهت انجام خرید روزمره.

ب- توان شستن لباس : توانایی فرد جهت انجام امور شستشوی لباس با

دستگاه لباسشویی در منزل.

ج- توان آماده کردن غذا: توانایی فرد مبتلا جهت پختن غذا در منزل.

د- توان مرتب کردن رختخواب: توانایی فرد مبتلا جهت مرتب کردن رختخواب

در منزل.

ه- توان راه رفتن: توانایی راه رفتن فرد بیمار

و- توانایی ملاقات دوستان: توانایی فرد جهت انجام رانندگی.

۴) احساس سلامت در هفته گذشته: تعداد روزهایی که در هفته گذشته که بیمار

احساس سلامت داشته است.

۵) عدم حضور در سرکار طی هفته گذشته: تعداد روزهایی که در هفته گذشته

که بیمار قادر به انجام کار نبوده است.

۶) انجام کار: قدرت انجام کاربر اساس اظهاربیمار.

۷) احساس درد: شدت احساس درد بر اساس اظهاربیمار.

۸) احساس خستگی: شدت احساس خستگی بر اساس اظهاربیمار.

۹) احساس خشکی اندامها: شدت احساس خشکی بر اساس اظهاربیمار.

۱۰) اضطراب: شدت احساس اضطراب بر اساس اظهاربیمار.

۱۱) افسردگی: شدت احساس افسردگی بر اساس اظهاربیمار.

فصل دوم

چهارچوب پنداشتی

مروری بر مطالعات

مقدمه

سندرم فیبرومیالژی اختلالات زیادی را برای بیماران ایجاد می کند. بیشترین علامتی که بیمار با آن درگیر می شود درد است. درد بصورت فراگیر در تمام عضلات بیمار وجود دارد و خیلی از مواقع با فعالیت تشدید مییابد. اغلب هنگام انجام کارهای تکراری شدت درد بیمار بیشتر می شود. درد با استرس، اختلال خواب تشدید می گردد و گاهی شدت آن طوری است که بیمار ترجیح می دهد از جایش به هیچ صورت تکان نخورد و چون هر حرکتی برای وی دردناک است. گاهی هنگام اعمال تکراری مانند رانندگی درد همراه با خواب رفتگی در عضلات دیده می شود. علامت مهم دیگر که بیماران را رنج می دهد افسردگی است. شدت افسردگی طوری است که بعضی از بیماران نیاز به بستری پیدا می کنند.

از مهمترین مشکلاتی که بیماران مبتلا به فیبرومیالژی با آن سروکار دارند احساس عدم توان انجام کارهای روزمره است. بعضی از بیماران مهارتهای قبلی خود را از دست می دهند بیمار احساس می کند که دیگر مثل سابق از عهده کارهای روزانه اش بر نمی آید و خیلی زود خسته می شود و توان او نسبت به قبل کاهش یافته است. خیلی از بیماران اظهار می دارند که دیگر نمی

توانند مثل سابق خرید منزل را انجام دهند یا به کارهای روزمره خود برسند. کاهش توان و مهارت موجب از دست دادن شغل و از دست دادن جایگاه اجتماعی بیمار می شود. اختلال در کار روزمره بیماران را به سمت سوء مصرف مواد سوق می دهد.

با توجه به سن و جنسیت اکثر بیماران اختلالات فوق موجب اختلال در سلامت خانواده شده و خانواده به سمت از هم پاشیدگی سوق می دهد. گاهی از موارد هم مصرف بیش از حد داروهای ضد درد و افسردگی بیماران را به سمت سوء مصرف مواد حرکت می دهد. پس بیماران مبتلا به سندرم فیبرومیالژی و خانواده های آنان نیازمند حمایت های همه جانبه درمانی، بهداشتی و روانی می باشند. بعضی از بیماران باید شغل خود را تغییر دهند یا شغل آنان به گونه ای باشد که بتوانند بعضی ها استراحت کنند همچنین خانواده در موقع شدید شدن بیماری نیاز به حمایت های اجتماعی و آموزشی دارند تا بتوانند بر مشکلات ناشی از بیماری فایق آیند.

جهت کنترل بیماری روش های مختلفی پیشنهاد شده است که شامل درمان های دارویی، درمان های شناختی، درمان های حرکتی می باشد همچنین تغییر شغل، کاهش استرس در بعضی از بیماران به بهبود وضعیت کمک می کند. با توجه